

IZUMRLE MUSLIMANSKE PORODICE U MOSTARU PO KOJIMA SU MOSTARSKE ULICE DOBILE SVOJE NAZIVE

Ovdje objavljujemo više podataka o izumrlim muslimanskim porodicama u Mostaru po kojima su neke mostarske ulice dobile svoje nazive. U radu donosimo podatke i za dvije porodice u kojima živi još samo po jedan muški član, neženja, za jednu koja je izumrla po muškoj liniji i za jednu sa dva prezimena od kojih je jedno izumrio.

O porijeklu ovih porodica ništa se pozitivno ne zna. Većina su ih, svakako, autohtone dok se za jednu prica da joj je starenik došao čak iz daleke Indije (Hindo). Značenje imena nekih porodica su opet potpuno nejasna. Da su sve one stare dokazuje i to što su ulice i sokači u kojima su stanovali davno po njima dobili svoje nazive, neke čak prije 350 i više godina. Imena porodica i nazive ulica po kojima su ih dobile, nalazimo u izvorima, dok je uspomena na većinu i jednih i drugih gotovo potpuno isčeza iz sjećanja i najstarijih Mostaraca.

Članovi ovih porodica bili su posjednici i imali imanja u Mostaru i većini sela prostranog mostarskog kadijluka i četiri susjedna: blagajskog, stolačkog, nevesijskog i ljuboškog. Među njima je bilo spahijski i članova vojnih posada koji su za vršenje svojih dužnosti uživali timare na području spomenutih kadijluka. Bilo je mnogo raznih vrsta zanatlja i izvjestan broj učenih ljudi (uleme) koji su vršili razne funkcije u vjersko-prosvjetnim i državnim ustanovama. Donosimo ih po abecednom redu i navodimo dio imena njihovih muških članova jer se ženska lica u izvorima rjeđe spominju.

ALIDŽAN

– U Mostaru je prije 1684. godine osnovan Alidžanov vakuf kome je umrli Jusuf iz Ali-bega Lafe mahale ostao dužan 125-akči. U Predhumu je 1785. živio Ibrahim, 1841. Alija i 1870. godine Mahmud Alidžan. Na području Prijekoće čaršije postojala je za turske uprave mahala »Vakuf Alidžan« gdje se i danas jedan dio ove čaršije naziva Vakuf.⁴²

AŠIK

U Donjoj mahali (Mehallei esfel) živili su 1775. godine Aške: Jusuf, sin Hasan hodžin, Ibrahim, sin Huseinov, i Alija, Ahmed i Salih, sinovi Ibrahimovi koji su po zanimanju bili terzije. Od polovine 18. do konca prošlog stoljeća ovdje su živjele slijedeće Aške: hadži Hasan, hadži Mehmed i hadži Omer 1767., Mehmed 1844., Abdulah-aga, Mustafa i Salih, sinovi Ibrahimovi 1864., Muhamed ef. 1865. koji je bio imam Ali-paše Rizvanbegovića džamije na Buni, Mustafa, Alija i Osman

1886. i Osman ef. 1890. godine koji je bio imam Ali hodžine džamije na Raljevini u Mostaru.⁴³ Po ovoj porodici se jedan sokak na dnu Donje mahale zove i danas Askovina. Ova je porodica po muškoj liniji izumrla.

BRANKOVAC

U Mostaru je 1653. godine živio hadži Alija Brankovac koji se spominje na sudu kao svjedok i zastupnik žene umrlog Husein ef. iz Hadži Baline mahale. Po prezimenu se može zaključiti da potječe iz kršćanske porodice i da je on ili neki njegov predak prešao na islam. Po njemu i danas jedna četvrt na istočnoj strani Mostara nosi naziv Brankovac.⁴⁴

BUTULIJA

U Mostaru je 1839. godine živio hadži Osman Butulija sin Salihov koji se je prezivao i Sablići. Fatima Butulija, kći Mustafina umrla je 1902. godine i sahranjena u harem Šehitluci u Brankovcu.⁴⁵ Po ovoj porodici je jedan sokak u Starom gradu nosio naziv Butulin sokak, ali danas niko ne zna gdje se je on nalazio.

CERNICA

Neki Hadži Memija koji je po zanimanju bio tabak (kožar) doselio je oko 1600. godine iz Cernice kod hercegovačkog grada Ključa u Mostar i stalno se nastanio. On je ovdje podigao jednu džamiju s kamenom munarom koja je uzgor ali ne služi svojoj svrsi. Po mjestu iz kojeg je vakif doselio prozvan je Cernica a i četvrt u Mostaru gdje se je naselio i svoju zadužbinu podigao dobita je isto ime.

U Cernici su živile slijedeće Černice: Ibrahim-beg i Mehmed-beg 1684., Omer-aga 1685., Arslan i Omer 1780., Ismail 1838., Salih 1855., Husein 1888. i Hasan 1890. godine.⁴⁶

DIVLJAN

Na Luci su 1755. godine živili Divljani: Abduzahir i Mustafa, sinovi Ibrahimovi i Alija, sin Ismailov koji su po zanimanju bili terzije. Ovdje je 1820. živio Nuh alemdar i 1834. godine hadži Ibrahim Divljani.⁴⁷ Jedan sokak na Luci koji ide od M. Tita (Glavne) ulice prema Neretvi, nedaleko od Šarića džamije, nosio je do 1946. godine naziv Divljanova sokak, sada ulica Šaćira Palate. Jedna njiva u Pogradu kod Blagaja nosi naziv Divljanavac.

ĐAJO

Na Carini su živile slijedeće Daje: Mustafa ef. 1669, Ahmed 1685, Husein, berber 1754, Salih 1828, hafiz Đajo 1838, Mahmud, sin Ahmedov 1839, Abdulah 1865, Salih 1870, Ali majstor 1873, i Alija, Bećir i Hajil 1890. godine. Umrli Ali-beg, sin hadži Mustafin ostao je 1865. godine dužan Ahmedu Đaji 3151 akči.⁷ Po ovoj porodici je jedan sokak navrh Carine nosio je do 1946. godine naziv Đajin sokak, sada ulica Hilme Hakala. Od ove porodice su još u životu Enver, neženja i dvije sestre koj stanuju u staroj Đajinoj kući na Carini.

Predak ove porodice je, možda, doselio u Mostar iz Ljubuškog gdje su ranije Daje živile i izumrle. Iz ove porodice potječe nekoliko učenih ljudi (uleme) što dokazuju knjige iz raznih grana islamske koje i danas članovi ove porodice brizljivo čuvaju.

HALIMIĆ

U Ričini je 1833. živio Alija a 1870. godine sin mu Ibrahim Halimić. Po ovoj porodici jedan sokak u Ričini, iza hotel Bristol koji ide do desne obale Neretve, zove se i danas Halimića ulica. Negdje na području Ričine nalazio se je 1871. godine i sokak Mehmed-age, te-lala.⁸

HALJEVAC

Na Carini su 1755. godine živili slijedeći Haljevci koji su po zanimanju bili terzije: Abdulah, Ibrahim, Ismail i Mustafa, sinovi Salih-begovi, Alija, sin Mustafin, Ali-čelebić, sin Salihbegov i Mehmed, sin hadži Muhammadov. Ovdje su od polovine 18. do konca prošlog stoljeća živili Haljevci: Alia i Mehmed, 1763. Ibrahim 1786, Abdulah 1790, Alija 1793, Salih, sin Huseinov 1834. i Ali ef. sin Abdulahov 1878. godine koji je bio jedan od voda buntovnika koji su se borili protiv ulaska austro-ugarskih trupa u Mostar 1878. godine. Fatima Haljevac (hodža Haljevkuša) držala je koncem prošlog i početkom ovog stoljeća ženski mekteb u svojoj kući, u Haljevčevoj ulici.⁹ Po ovoj porodici je jedna ulica na Carini, spram Raznaredzine džamije, nosila do 1946. godine naziv Haljevčev sokak, sada ulica Huse Maslića. Od ove porodice danas niko ne živi u Mostaru.

HINDO

U Donjoj mahali su 1755. godine živile slijedeće Hinde: Ismail, sin Omerov, Ibrahim, Alija, sin Ismailov i Abduzahir i Omér, sinovi Arslanovi koji su po zanimanju bili terzije. Ovdje su od polovine 18. do konca prošlog stoljeća živele Hinde: hadži Omer 1767, Arslan alemdar 1780, Ismail alemdar 1783, Hasan i Salih 1786,

Salih, sin Alin 1834, Ismail 1851. i Šaćir-aga, sin Smailagin 1905. godine. Priča se da je starenik Hindo došao u Mostar iz daleke Indije. Po ovoj porodici je jedna ulica u Donjoj mahali nosila naziv Hindin sokak, sada Bilića ulica.

Članovi ove porodice vršili su više godina dužnost mujezina Ziraine (Aršinovića) i Kanberagine džamije. Mehmed baša Hindo bio je 1763. godine mujezin kanberagine a Ismail baša Hindo 1786. godine mujezin Aršinovića džamije.

Muhamed-aga Hindo sagradio je polovinom prošlog stoljeća han u Jusovini na Semovcu u kome su pretežno odsjedali i konačili trgovci iz Dalmacije i zapadne Hercegovine. Od 1867. do 1880. godine u njemu je u jednoj prostoriji radila Hrvatska čitaonica koja je imala dobру biblioteku. Ovo je bio prvi han u Mostaru koji je imao telefon.¹⁰

Hinde su bile bogate što govori i jedan stih iz narodne pjesme koji glasi:

Slomilo se kolo od mašine
Goneć ruho Hindine Emine

HRNIJIĆIĆ

U Donjoj mahali su živili slijedeći Hrnjićić: Ahmed baša 1767, Omer i Mehmed 1834, Ahmed 1838, Hadži Abdulah 1843, Mustafa 1850, hadži Ahmed-aga, sin hadži Salih-agin 1876. i Mehmed i Salih 1888. godine.¹¹ Jedan sokak u Donjoj mahali koji ide do Gojka Vukovića ulice prema Neretvi, stotinjak metara sjeverno od džamije hadži Hasana Sevrije, zove se i danas Hrnjićića ulica.

IBRIKDAR

Na Carini su živili Ibrikdar: Hasan-aga, sin Halilov koji je bio ibrikdar Ali-paše Rizvanbegovića 1850, Mustafa-aga 1865, Hasan 1873, Salih-aga 1876. i Mustafa ef. 1885. godine. Jedan sokak u Memi hodžinoj mahali na Carini zvao se je 1866. godine Ibrikdarov sokak.¹² Ne zna se gdje se je ovaj sokak nalazio i kako se sada nazi-va.

KAVAZBAŠIĆVA

Kavazbašići su bili stara, bogata i ugledna muslimanska porodica. Stanovali su u Zahumu gdje se je jedan sokak do 1946. godine po njima zvao Kavazbašin sokak, sada ulica Kovačnice. Godine 1866. ovdje su živili: Ahmed, Ibrahim, Rustem i Salih Kavazbašići koji su imali velike posjede u Zimljima, 20 km. sjeverno od Mostara, a Ahmed je ovdje imao i čardak.¹³ Od ove porodice je još u životu samo jedan bijednik samohrani Vehab.

KAVGA

U Šarića mahali je 1755. godine živio Husein Kavga (Gavga) koji je po zanimanju bio terzija. Ahmed baša Kavga umro je 1769. godine i ostao dužan 22 groša Ibrahimu Suši iz Šarića mahale.¹⁴ Jedan sokak na Luci koji ide od Podharema (Braće Puzića) ulice prema Neretvi zove se i danas Kavgina ulica.

KLJUN

Jedan mali sokak koji vodi od Srednje (Braće Fejića) ulice prema Neretvi, stotinjak metara sjeverno od Roznaredzine džamije zove se i danas Kljunova ulica. U ovom sokaku su polovinom prošlog stoljeća stanovali

slijedeći Kljuni (Klun): Husin 1849, Mehmed i Omer-aga 1867. godine po kojima je i sokak dobio svoje ime.¹⁵ Ova je porodica doselila u Mostar iz Kljuna, 18 km. istočno od Nevesinja i izumrla je.

KUKAVICA

U Donjoj mahali je 1852. godine živio Mehmed Kukavica po kojоj porodici jedan sokak u Donjoj mahali koji ide od Gokja Vukovića ulice prema Neretvi nosi i danas naziv Kukavičina ulica.¹⁶

MRAK

Jedan sokak u Brankovcu koji vodi od Braće Šarića ulice prema magistrali zvao se je do 1946. godine Mra-kova ulica, sada – ulica Braće Knežića. U ovom sokaku su 1867. godine stanovali Muhamet, Mustafa i Salih Mrak po kojоj je porodici i sokak dobio svoje ime.

MUKIĆ

Mukići se ubrajaju među najstarije muslimanske boske porodice u Mostaru. Stanovali su u Mostaru gdje se je jedna ulica do 1946. godine zvala po njima Mukića sokak, sada ulica Braće Šarića. Ova je porodica dala više učenih ljudi i vakifa.

Najstariji poznati Mukić je Mustafa-beg Mukić (Mukić) koji se spominje u Mostaru od 1670. do 1685. godine. Ibrahim-beg Mukić prokopao je 1720. godine jedan jarak iz svoje njive u Ričini i njime doveo vodu do pred Lakišića džamije. Odredio je da svjet koji dolazi u ovu džamiju koristi vodu za uzimanje abdes-tatiј. ritualnog pranja pred molitvu.

44 U Brankovcu su 1755. godine živili Mukići: Jusuf, sin Ibrahimov, Selim i Ismail koji su po zanimanju bili terzije. Ibrahim ef. i Halil-beg Mukić spominju se u izvorima iz 1773. godine više puta kao svjedoci na sudu. Mehmed, Hasan i Salih Mukić bili su 1755. godine mustiši mostarske tvrdave i za vršenje ove dužnosti uživali timare na području mostarskog kadilička.

Mustafa ef. Mukić, poznat pod imenom Beg ef, bio je od 1847. do 1853. godine mostarski muftija, muderis Karadžo-begove medrese i jedno vrijeme imam i mutesvelija Sultan Selimova međdžida. On je opravio i proširo vodovod koji je do 1878. godine išao od Djevojačke vode i snabdijevao vodom Carinu i česme pred džamijama na njenom području.¹⁷

PANJO

U Mostaru je 1731. godine živio Salih Pano (Panjo).¹⁸ Priča se da je u harem pred pročelnim zidom Ali-bega Lafe džamije sahranjen Panjo bajraktar po kome je dobila svoje ime mahala Panjevina u Zahumu koja se nalazi spram ove džamije na strnim padinama brda Huma, sada ulica Lea Bruka.

PIPO

Na Luci su živile slijedeće Pipe: Mustafa 1740, Mus-tafa baša 1786, Salih 1831, Halil i Muhamet 1865. i Omer čauš i Salih 1871. godine.¹⁹ Stanovali su u sokaku koji od Podharemata (sada ulica Braće Pužića) vodi prema Neretvi i koji se i danas naziva Pipina ulica.

RUDINAC (RUDINLI)

U Cernici su od početka do konca prošlog stoljeća živili slijedeći Rudinci (Rudinlije): Munla Hamid i ha-

dži Salih 1818, Mehmed 1839, Hamid 1841, Alija, sin Mehmedov 1850, Halil i Salih 1871, Hamid, Ibrahim i Mustafa 1888. i Ahmed ef. 1896. koji je bio mualim La-kišića mekteba.²⁰

Priča se da su oni jedna od najstarijih porodica u Cernici i da su ovdje doselili iz bilečkih Rudina. Po njima jedna ulica u Cernici nosi i danas naziv Rudinčeva ulica gdje se do nazad dvadesetak godina nalazila nji-hova stara kuća koju je u svome enterijeru i eksterijeru imala mnogo detalja stare islamske stambene arhitekture. Kuća je pregrađena ali su se sačuvala velika ulazna vrata građena na čemer. Posljednji član ove porodice je Adem-aga koji je po zanimanju bio trgovac i neženja. Umro je u Mostaru oko 1955. godine i s njim je izumrla ova porodica.

SINOVČEVIĆ

U Donjoj mahali je 1755. godine živio Alija Sinovčević, sin Huseinov koji je po zanimanju bio terzija. Ovdje su od početka do konca prošlog stoljeća živili Sinovčevići: Husein, sin Hasanov 1834, Hasan 1836, Mehmed, sin Hasanov 1849, hadži Abdulah 1865, Hasan 1871, i Mustafa i Salih 1899. godine.²¹ Po ovoj porodici je jedan sokak u Donjoj mahali nosio naziv Sinovčevića ulica za koji nismo mogli sazнатi gdje se je nalazio i kako se sada naziva.

SOLAKOVIĆ

Na Carini su od polovine 17. stoljeća živili slijedeći Solakovići: Ibrahim i Mehmed 1685, Ahmed 1699, Mehmed, sin Alin i Hasan i Alija, sinovi Mehmedovi 1755, koji su po zanimanju bili terzije, Ibrahim i Džafet 1844, i Derviš 1865. godine koji je po zanimanju bio pekar ili držao pekarsku radnju na Carini. Ovdje je 1891. godine živio i Derviš ef. Solaković.²² U Biogradu u općini Nevesinje postoji Solakovića mahala. Jedan sokak na Carini koji vodi od Srednje (Braće Fejića) ulice prema Neretvi, nedaleko od Karadžo-begove džamije, zove se i danas Solakovića ulica. Od ove porodice danas niko ne živi u Mostaru.

TELAC

U Stocu je 1792. godine živio Ahmed Telac po čemu se može zaključiti da su Telci nekad davno doselili u Mostar iz Stoca. Na Carini su od polovine do konca prošlog stoljeća živili slijedeći Telci: Mustafa 1833, Ahmed čauš 1835, Munla Mehmed 1839, i Salih, sin Ahmed-agic 1865. godine. Naslijednici um. Salihu Telcu

dali su 1896. godine 30 forinti za opravku Sinan-pašine džamije u Mostaru.²⁴ Jedna mala ulica na Carini koja spaja Glavnou (M. Tita) sa Srednjom (Braće Fejčića) ulicom, oko sto metara južno od Karadoz-begove džamije, zove se i danas Telčeva ulica.

TENZO

Na Luci su od polovine prošlog stoljeća živile slijedeće Tenze: Ahmed 1847., Mahmud i Mehmed, sinovi Ahmedova 1872. i Ajna 1890. godine.²⁵ Jedan mali sokak na Luci koji ide od Glavne (M. Tita) ulice prema Neretvi, gdje su Tenze stanovale, zove se i danas Tenzina ulica.

VOLJEVICA (SILAHDAREVIĆ)

Voljevice su starinom iz Podveležja odakle su u Mostar doselili pred više od 250 godina. U Mostaru su 1755. godine živile Voljevice: Ibrahim, sin Omer bašin koji je po zanimanju bio terzija. Ali ef. 1767., Ali-aga, blagajski i mostarski prvak (ajan) 1802. do 1813., hadži Muhamed ef., Salih ef. sin Mustafin i Omer ef. 1839., Husein ef. i Vejsil ef. 1885. i Hadži Ibrahim ef. (umro 1941) koji je više od 30 godina bio imam Koski Mehmed-pašine džamije. Muhamed ef. Voljevica bio je poznat pod imenom Hodža koja se titula davala učenim ljudima. Rahm. Husaga Ćišić (1879. – 1956) mi je za nj pričao da je pisao kroniku dogadaja Mostara koja se je zagubila.

Sadik Voljevica, sin Ibrahimov prepisao je 1856. jedno djelo iz islamskog prava i 1857. godine djelo Behristan od Abdurahmana Džamije koji se rukopisi nalaze u orientalnoj zbirci Provincijalata hercegovačkih franjevaca (R – 100 i R – 110). Prepisani su lijepom arapskom kaligrafijom.

Neki članovi ove porodice bili su silahdari (službenici koji se brinu o čuvanju i održavanju oružja) hercegovačkog vezira i valije Ali-paše Rizvanbegovića (1833 – 1851) pa se u izvorima spominju pod prezimenom Silahdar ili Silahdarević. U periodu od 1834. do 1872. godine u Mostaru su živili slijedeći Silahdarevići: hadži Ibrahim 1834., Osman-aga 1841., Mustafaga 1850., Ibrahim i Mehmed, sinovi Osmanovi 1862. godine.²⁶ Jedan sokak u Starom gradu gdje su oni stanovali zvao se je do

1946. godine Voljevićin – Silahdarevića – Siliftarevića sokak, sada ulica Braće Balaća. Voljevice i danas žive u Mostaru dok je uspomena na Silahdareviće-Siliftareviće gotovo potpuno isčeza iz sjećanja i najstarijih Mostaraca pa čak i Voljevica.

Napomene

¹. Sidžil mostarskog kadije (SMK) broj 7, list 29 a, 29 b i 38 b; V – 55. list 8 b; V – 60, list 4 b

². Ahmed S Aličić – Hrvatska Hasandedić. Popism terzija, čurčija i čebedžija u Mostaru iz 1755. godine, Prilozi POF, Sarajevo, 1973, str. 339 i 342; SMK, broj 5, list – 70 b i 78 a Acta turcarum Provincijalata hercegovačkih franjevaca, AT XI/523 (ATPHF)

³. SMK, broj 7 list 53 b

⁴. SMK, V – 59, list 20 b i 104 b

⁵. SMK, broj 7, list 25 b, 29 a i 38 a

⁶. ATPHF, IV/167, Arhiva Vakufskog povjerenstva u Mostaru (AVPM), aksi broj 46/1888; Aličić, n. d. str. 333 i 336

⁷. SMK, broj 7, list 5 a, 22 b i 24 b; V-56, list 22 a; ATPHF, II/279

⁸. SMK, V-59, list 10 a i 104 a

⁹. SMK, broj 7, list 45 b i 47 b; V-53, list 9 b

¹⁰. SMK, broj 3, list 103 a; broj 5, list 47 b i 55 a; V – 58, list 7 b; V-62, list 93 b; Aličić n. d. str. 325 i 327

¹¹. SMK, broj 5, list 7 a; V-55, list 10 b; V-58, list 36 b;

¹². V-58, list 240 a i 281 b; V-59, list 40 a; V-61, list 4 b

¹³. SMK, V – 58, list 64 b, 260 b; V-59, list 63 a i 108 b

¹⁴. Aličić n. d. str. 334; SMK, broj 5, list 2 a

¹⁵. SMK, V-58, list 37 a i 174 a; V-62, list 4 b

¹⁶. SMK, V-62, list 38 b

¹⁷. SMK, V-59, list 9a, 10 a i 22 b;

¹⁸. SMK, broj 7, list 9 b i 36 b; Broj 5, list 89 a; Aličić, n. d. str. 334 i 343; Uspomene Riste Ivanisevića, Beograd, 1933, str. 33

¹⁹. SMK, broj 5, list 131 a

²⁰. SMK, V-54, list 21 a; V-58, list 46 a; V-62, list 8b i 72 b

²¹. SMK, V-52, list 3 b; V-55, list 8 a i 8 b; V-62, list 66 b; ATPHF, II/93 i III/123

²². SMK, V-52, list 19 b i 22a; V-58, list 33a; i 212 b

²³. Sidžil blagajnog kadije broj 288, list 16 a i 25 b; SMK, V-56, list 7 b; ATPHF IV/167

²⁴. Sidžil stolačkog kadije list 65 a; SMK, V-52, list 18 b i 19 b; V-58, list 34 b; Sinan-pašina vekfija iz 1896. godine

²⁵. SMK, V-62, list 58 b i 69 a; V-61, list 9 a

²⁶. SMK, broj 5, list 76 a; V-55, list 1 a; V-59, list 6 b; Aličić, n. d. str. 335; Dr. Vladimir Corović, Mostar i njegova srpska pravoslavna opština, Beograd, 1933, str. 31

BIBLIOTEKA

